

Tisková zpráva

Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků – květen 2019

- ⊙ Více než tři pětiny (63 %) dotázaných zastávají názor, že by Česká republika vůbec neměla přijímat uprchlíky ze zemí postižených vojenskými konflikty, necelá třetina (31 %) je pak pro jejich přijetí do doby, než se budou schopni vrátit do země svého původu. Jen velmi malá část občanů ČR (2 %) zastává názor, že by ČR měla uprchlíky přijmout a nechat je usadit se zde natrvalo.
- ⊙ Ve srovnání s výsledky šetření z října 2018 došlo k poklesu (o 5 procentních bodů) podílu lidí, kteří zcela odmítají přijetí uprchlíků a naopak vzrostl (o 7 procentních bodů) podíl občanů, kteří by je přijali do doby, než se budou schopni vrátit do země svého původu.
- ⊙ O aktuální vývoj situace okolo uprchlíků se zajímají téměř tři pětiny (57 %) dotázaných, zbylých 43 % lidí se nezajímá.
- ⊙ Více než tři pětiny (81 %) české veřejnosti se staví proti přijímání uprchlíků z Blízkého východu a severní Afriky, pro jejich přijetí je jen přibližně sedmina (15 %) dotázaných.
- ⊙ Uprchlíky jako výraznou bezpečnostní hrozbu vnímají občané ČR zejména v evropském (84 %), ale i ve specificky českém či světovém měřítku (72 %, resp. 75 %)

Zpracovala:

Radka Hanzlová

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 587; e-mail: radka.hanzlová@soc.cas.cz

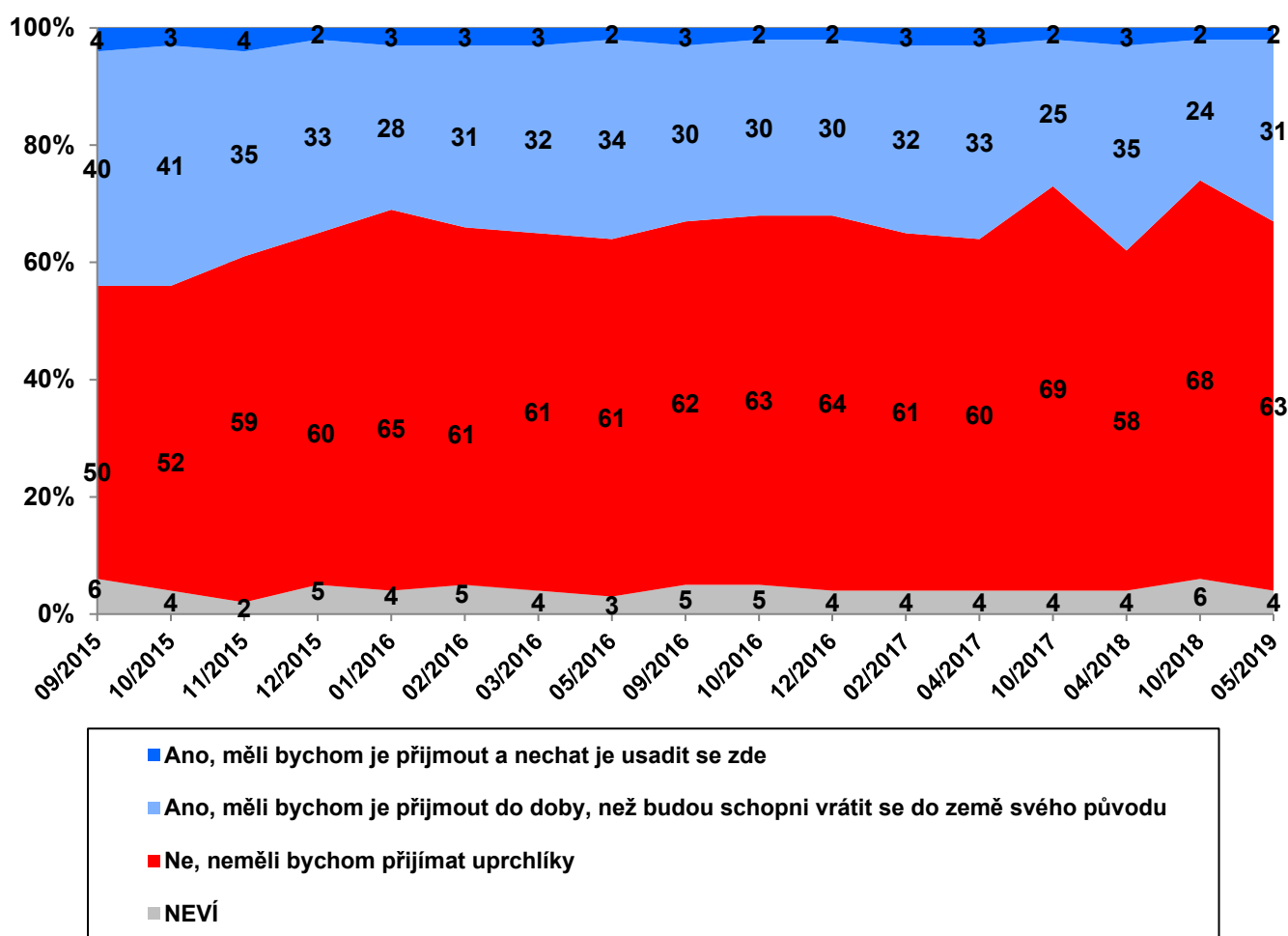
V květnovém šetření Centrum pro výzkum veřejného mínění dotazovalo sadu otázek týkajících se postojů české veřejnosti k přijímání uprchlíků a k situaci spojené s migrační krizí. Dotazovaní konkrétně vyjadřovali své postoje k přijímání uprchlíků z oblastí postižených válečným konfliktem obecně a konkrétně pak uprchlíků z Blízkého východu a severní Afriky. Součástí dotazování bylo i zmapování zájmu o aktuální vývoj okolo této situace a vnímání situace jako bezpečnostní hrozby.

Jednou z klíčových oblastí, ke které se česká veřejnost vyjadřovala, byla otázka přijetí uprchlíků přicházejících do Evropské unie z oblastí postižených válečným konfliktem. Více než tři pětiny (63 %) dotázaných zastávají názor, že by Česká republika neměla tyto uprchlíky přijímat vůbec, necelá třetina (31 %) je pak pro jejich přijetí do doby, než se budou schopni vrátit do země svého původu. Jen velmi malá část občanů ČR (2 %) zastává názor, že by ČR měla uprchlíky přijmout a nechat je usadit se zde natrvalo. Zbývající 4 % oslovených se k této otázce nedokázala vyjádřit a zvolila možnost „nevím“.

Pokud se podíváme na vývoj postoje české veřejnosti od září roku 2015 do současnosti, vidíme, že nejprve postupně stoupal podíl těch, kteří by uprchlíky do České republiky nepřijímali vůbec. Tento vzestup z původní úrovně 50 % se zastavil v lednu 2016, kdy dosáhl 65 %, což bylo až do šetření z října 2017 jeho dlouhodobé maximum. V období mezi únorem 2016 a květnem 2016 jsme mohli vidět mírný nárůst podílu lidí nakloněných přijetí válečných uprchlíků a zároveň určitou stabilizaci podílu těch, kteří je odmítají. Odmítavý postoj k uprchlíkům se přitom v tomto období a dále až do dubna 2017 pohyboval na či mírně nad úrovni tří pětín. V říjnu 2017 pak byl oproti předchozímu šetření z dubna 2017 zaznamenán zřetelný nárůst podílu těch, kdo uprchlíky odmítají (o 9 procentních bodů) na nové maximum 69 %. Zároveň o 8 procentních bodů poklesl podíl těch, kdo by souhlasili s dočasným přijetím uprchlíků, na dosud nejnižší úroveň od počátku realizace srovnatelných šetření (25 %). Další výzkum realizovaný v dubnu 2018 předešlý nárůst nepotvrdil a svými hodnotami se vrátil zpět na srovnatelnou úroveň jako v únoru a dubnu 2017. V následujícím výzkumu z října 2018 došlo, podobně jako v říjnu minulého roku, k výraznému nárůstu podílu těch, kdo uprchlíky

odmítají (o 10 procentních bodů) a zároveň k poklesu podílu těch, kdo by souhlasili s dočasným přijetím uprchlíků, na vůbec nejnižší úroveň od počátku měření (24 %). Aktuální výzkum předchází změny nepotvrdil, když opět došlo ke snížení podílu těch, kdo uprchlíky odmítají (o 5 procentních bodů) a paralelně k nárůstu podílu těch, kdo by souhlasili s jejich dočasným přijetím (o 7 procentních bodů). Nárůsty a poklesy byly v posledních čtyřech výzkumech pravidelné, což dle našich domněnek může být ovlivněno termínem dotazování, kdy k nárůstu odmítavého postoje dochází v podzimním šetření a k poklesu tohoto postoje v jarním šetření. Zda jde skutečně o takový trend, to však mohou potvrdit či vyvrátit až další výzkumy. Aktuálně jsou výsledky statisticky srovnatelné s výzkumy realizovanými v období od prosince 2015 do dubna 2017.

Graf 1. Postoj k přijímání uprchlíků ze zemí postižených válečným konfliktem – časové srovnání (%)¹

Pozn: V aktuálním výzkumu bylo mírně pozměněné znění otázky.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 4. – 14. 5. 2019, 1026 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

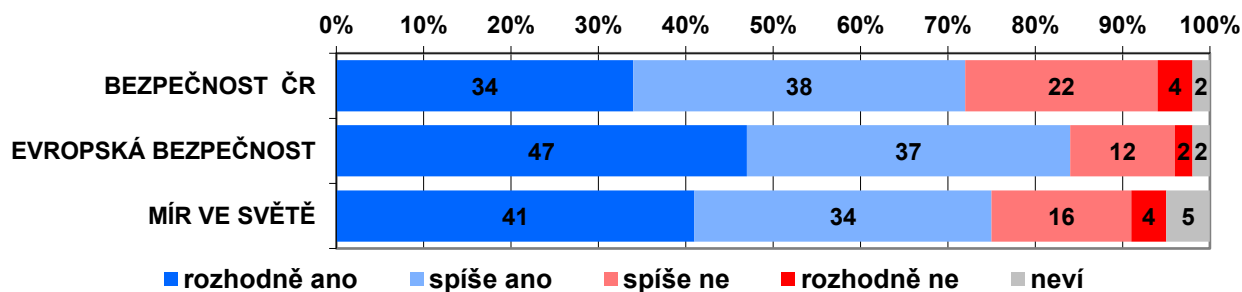
Pro podporu přijímání uprchlíků jsou častěji dotázáni s vysokoškolským vzděláním. Více otevření přijetí válečných uprchlíků jsou i lidé, kteří se na pravolevé škále politické orientace řadí k pravému středu či pravici a ti, kdo nedůvěřují prezidentovi. Proti přijímání uprchlíků se častěji staví lidé, kteří jsou nespokojeni se svým životem a ti, kteří se na pravolevé škále politické orientace řadí k levému středu či levici. Z hlediska stranických preferencí jsou trvalému

¹ Znění otázky: „V důsledku vojenských konfliktů čelí Evropská unie zvýšenému počtu uprchlíků. Podle Vašeho názoru, měla by Česká republika přijmout uprchlíky ze zemí postižených vojenskými konflikty? Možnosti odpovědí: Ano, měli bychom je přijmout a nechat je usadit se zde, ano, měli bychom je přijmout do doby, než budou schopni vrátit se do země svého původu, ne, neměli bychom přijímat uprchlíky.“

usazení o něco více naklonění potenciální voliči TOP09 a STAN, dočasněmu potenciální voliči Pirátů a naopak zcela odmítavý postoj je typický pro příznivce SPD. Dále je patrné, že lidé, kteří vnímají situaci kolem uprchlíků jako bezpečnostní hrozbu, zároveň častěji odmítají jejich přijetí. Názory respondentů se přitom významně neliší v závislosti na pohlaví, věku, spokojenosti s politickou situací či životní úrovni domácnosti.

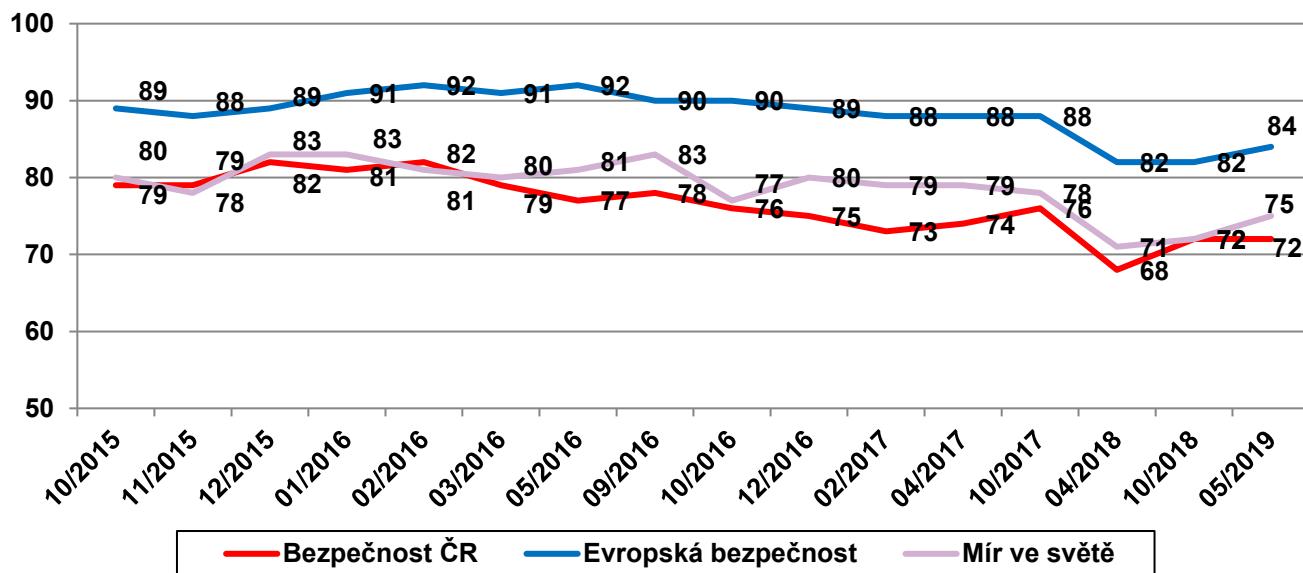
V další otázce vyjadřovali respondenti svůj názor na možné ohrožení bezpečnosti ČR, Evropy a obecně světového míru vlivem událostí spojených s uprchlíky (viz graf 2). Jako výraznou bezpečnostní hrozbu vnímají občané ČR uprchlíky zejména v evropském (84 %), ale i v specificky českém či světovém měřítku (72 %, resp. 75 %). V porovnání s předchozím výzkumem z října 2018 se celkové podíly těch, kdo vývoj situace okolo uprchlíků vnímají jako hrozbu, statisticky významně nezměnily. V kontextu celého sledovaného období (viz graf 3) vidíme, že v současnosti je hodnocení vývoje situace okolo uprchlíků zřetelně méně silné, než bylo v období svého maxima v době od konce roku 2015 do léta roku 2016, a že ve všech třech sledovaných rovinách se aktuálně nachází na téměř nejnižších hodnotách od počátku srovnatelných měření (od října 2015).

Graf 2. Hodnocení situace okolo uprchlíků jako bezpečnostní hrozby (%)²

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 4. – 14. 5. 2019, 1026 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 3. Hodnocení situace kolem uprchlíků jako bezpečnostní hrozby – časové srovnání (%)

Pozn. V grafu jsou vyznačeny pouze odpovědi „Ano“, které jsou součtem odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“.

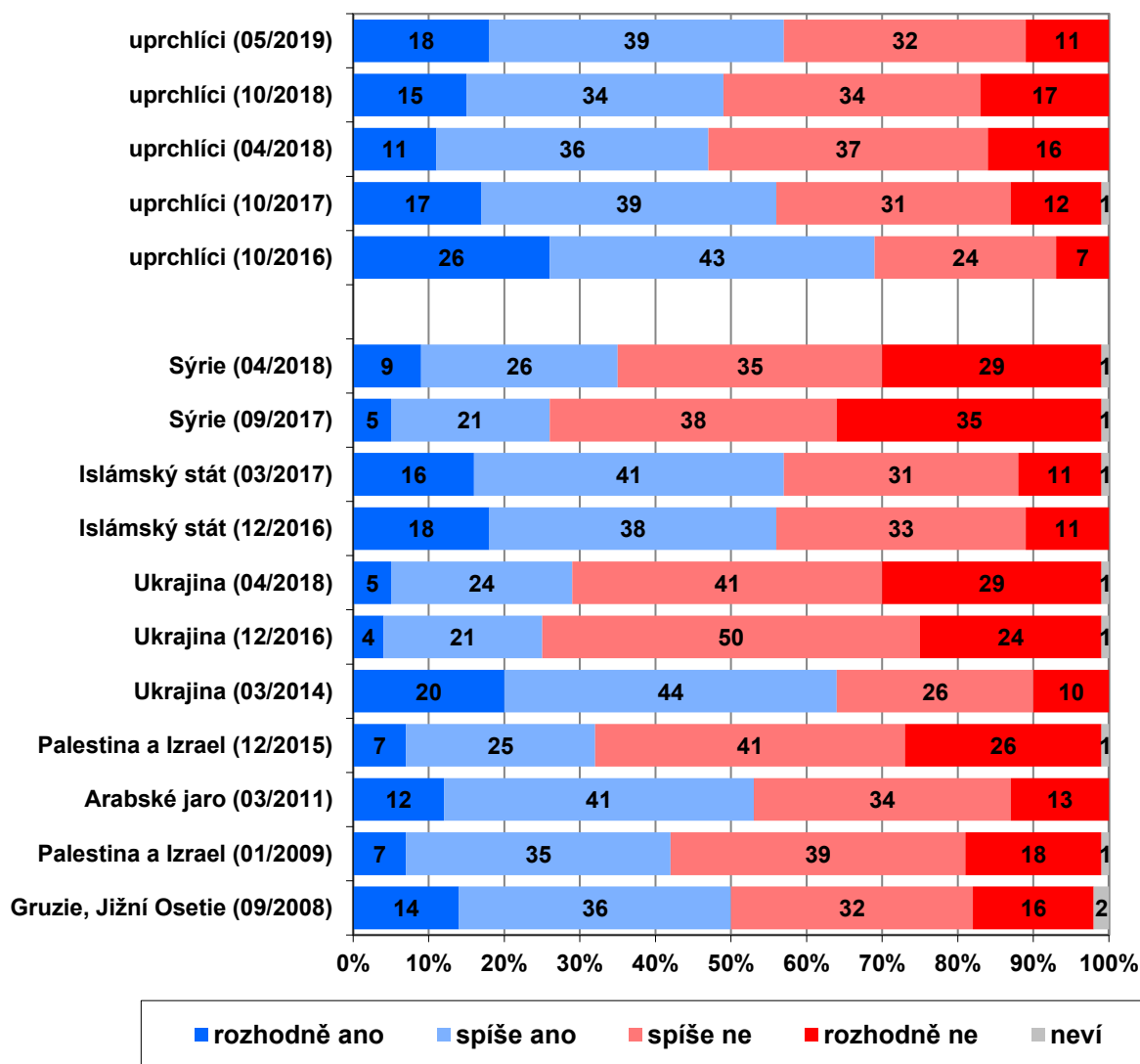
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

² Znění otázky: „Je nebo není podle Vašeho názoru aktuální situace okolo uprchlíků hrozbou pro a) bezpečnost České republiky, b) evropskou bezpečnost, c) mír ve světě?“ Možnosti odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

Zájem³ o aktuální vývoj situace kolem uprchlíků se od posledního měření z října 2018 výrazně zvýšil (o 8 procentních bodů) a vrátil se na úroveň z října 2017. Konkrétně se o aktuální vývoj situace okolo uprchlíků zajímají téměř tři pětiny (57 %) dotázaných (z toho se 18 % „zajímá rozhodně“ a 39 % se „spíše zajímá“), zbylých 43 % dotázaných se nezajímá (z toho 11 % rozhodně a 32 % spíše).

Pokud srovnáme zájem o dění kolem uprchlíků s jinými aktuálními událostmi ve světě, vidíme, že je výrazně vyšší než zájem o vývoj situace na Ukrajině či v Sýrii, je zhruba srovnatelný se zájmem o události Arabského jara v březnu 2011, tedy v době, kdy šlo o velmi čerstvé a mediálně ostře sledované události, a se zájmem o dění týkajícího se tzv. Islámského státu v prosinci 2016 a březnu 2017. Vyšší zájem měla česká veřejnost pouze o konflikt na Ukrajině v době svého maxima v roce 2014 (viz graf 4).

Graf 4. Srovnání zájmu o vybrané události (%)

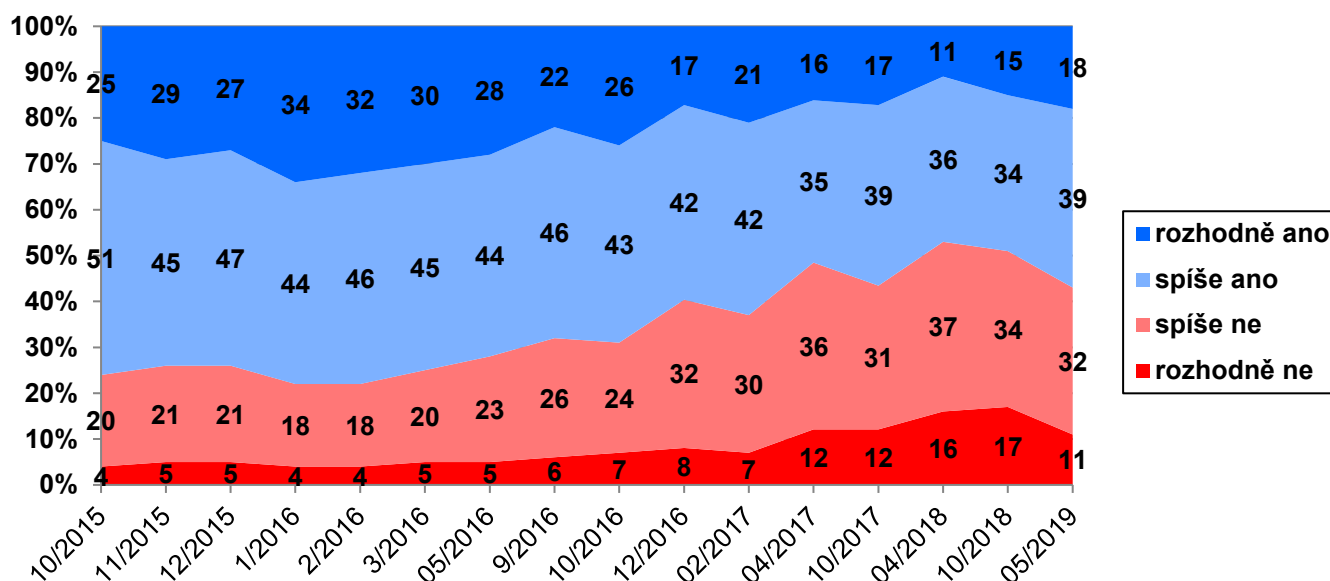
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

³ Znění otázky: „Zajímáte se o aktuální vývoj situace okolo uprchlíků? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

Zájem o vývoj situace okolo uprchlíků se zvyšuje spolu s nejvyšším dosaženým vzděláním a zejména s deklarovaným obecným zájem o politiku. Vyšší zájem vykazují také lidé starší 60 let.

Pokud se podíváme na proměnlivost zájmu o aktuální situaci kolem uprchlíků v čase (viz graf 5), vidíme, že oproti poslednímu šetření z října 2018 se zájem výrazně zvýšil (o 8 procentních bodů) a vrátil se tak na úroveň z října 2017. Nicméně v porovnání s počátkem roku 2016, kdy zájem o aktuální situaci okolo uprchlíků kulminoval, je aktuální hodnota zájmu o 21 procentních bodů nižší.

Graf 5. Zájem o aktuální vývoj situace okolo uprchlíků – časové srovnání (%)

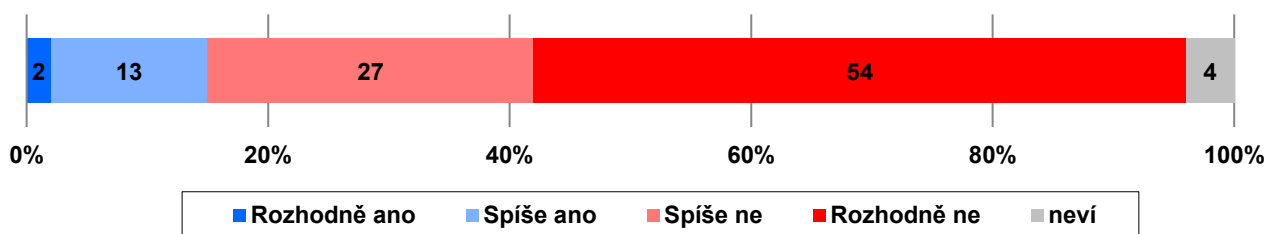

Pozn.: Dopočet do 100 % je tvořen odpovědí „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Respondentů jsme se dále konkrétně ptali na jejich názor na přijímání uprchlíků z Blízkého východu a severní Afriky, kteří přišli většinou do jihoevropských zemí, které nejsou schopné takový počet uprchlíků zvládat (viz graf 6).

Graf 6. Názor na přijetí uprchlíků z Blízkého východu a severní Afriky⁴ (%)

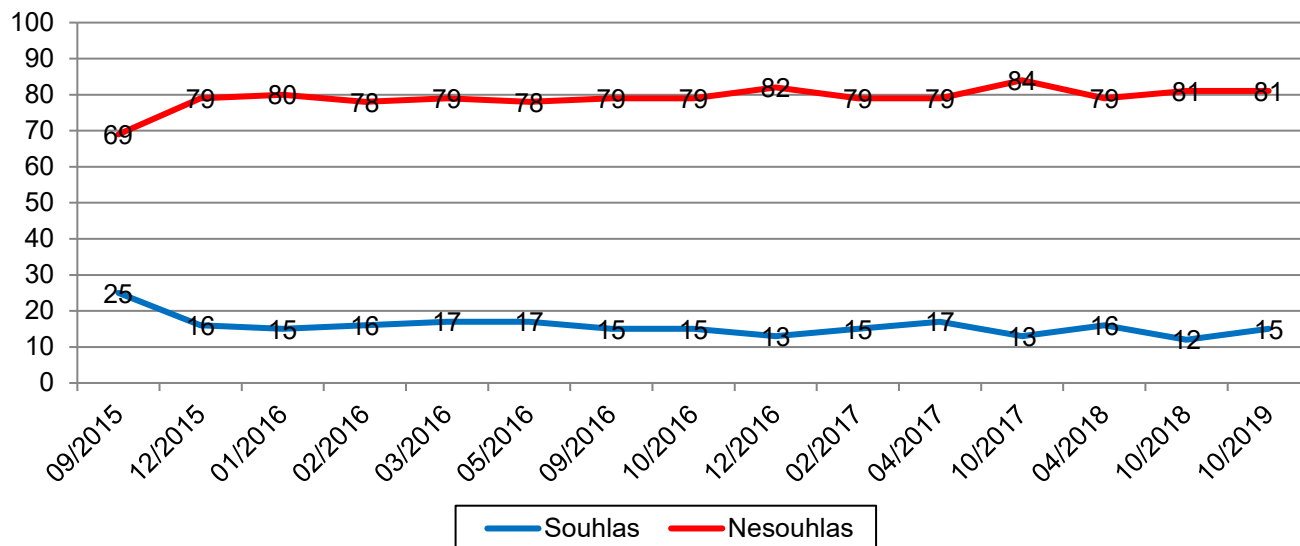
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 4. – 14. 5. 2019, 1026 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jak vyplývá z výsledků v grafu 6, souhlas s přijímáním uprchlíků z Blízkého východu a severní Afriky vyjádřila v aktuálním šetření jen přibližně sedmina (15 %) dotázaných, přičemž pouhá 2 % odpověděla, že „rozhodně ano“, a

⁴ Znění otázky: „Velký počet uprchlíků z Blízkého východu a severní Afriky přišel většinou do jihoevropských zemí, které nejsou schopny zvládnout takové množství uprchlíků. Podle Vašeho názoru, měla by Česká republika přijmout některé z těchto uprchlíků přicházejících do EU? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

13 % zvolilo odpověď „spíše ano“. Proti přijetí uprchlíků z Blízkého východu a severní Afriky se postavily více než čtyři pětiny (81 %) respondentů, přičemž více než polovina všech oslovených (54 %) uvedla variantu odpovědi „rozhodně ne“ a více než čtvrtina (27 %) odpověděla, že „spíše ne“. Zbývající 4 % respondentů nedokázala odpovědět a zvolila variantu „nevím“.

Graf 7. Postoj k přijímání uprchlíků z Blízkého východu a severní Afriky – časové srovnání (%)

Pozn.: Souhlas tvoří odpovědi „rozhodně ano“ a „spíše ano“, nesouhlas zahrnuje odpovědi „spíše ne“ a „rozhodně ne“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Z hlediska časového vývoje vidíme, že postoj k přijímání uprchlíků z Blízkého východu a severní Afriky (viz graf 7) se s výjimkou úplně prvního výzkumu ze září 2015, kdy se dotázaní k němu stavěli méně odmítavě, stabilně pohybuje na úrovni okolo 15 % souhlasících a 80 % nesouhlasících, čemuž odpovídá i aktuální výsledek.

Podrobnější analýza ukazuje, že obecně vstřícnější k přijímání uprchlíků z Blízkého východu a severní Afriky jsou dotázaní s pravicovou politickou orientací, lidé zajímající se o politiku a dotázaní s dobrou životní úrovní vlastní domácnosti. Naopak proti přijímání uprchlíků z těchto zemí se výrazně častěji a silněji vymezují ti, kdo obecně uprchlíky pokládají za hrozbu.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v19-05</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>4. - 14. 5. 2019</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1026</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>217</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem- kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PM.11m; PM.203; PM.204; PM.189m</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>PM190626</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>26. června 2019</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Radka Hanzlová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu "Globální konflikty a lokální souvislosti: kulturní a společenské výzvy".